

BIJLAGEN

De bijlagen zijn teksten die de werkgroep heeft gebruikt om het rapport te maken. Ze worden ter informatie gegeven, en vallen dus niet onder de verantwoordelijkheid van de HGR.

1. Het Kinderrechtencommissariaat, een kinderrechten waakhond

1.1 Oprichting en organisatie

Het Kinderrechtencommissariaat werd door het Vlaams Parlement opgericht bij decreet van 15 juli 1997¹. Met dit decreet gaf het Vlaams Parlement aan dat men het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (hierna 'het Verdrag') wel degelijk ernstig nam.

Tevens volgde het decreet één van de aanbevelingen van het Comité voor de rechten van het Kind op. Naar aanleiding van het initiële Belgische rapport in 1995 suggereerde het Comité de oprichting van een onafhankelijke 'waakhond' die toeziet op de naleving van het Verdrag².

Het Comité stelde daarenboven dat het oprichten van een onafhankelijke kinderrechteninstantie een verdragsverplichting is³.

Na een vergelijkend, publiek examen werd Ankie Vandekerckhove door het Vlaams Parlement als eerste kinderrechtencommissaris benoemd voor een mandaat van 5 jaar. Dit mandaat werd in 2003 verlengd. De kinderrechtencommissaris kan maximaal twee mandaten uitvoeren. Begin juni 2009 werd de nieuwe kinderrechtencommissaris Bruno Vanobbergen benoemd.

Aanvankelijk bestond het Kinderrechtencommissariaat uit een multidisciplinair team van 6 medewerkers (samen goed voor 5 FTE). Doorheen de jaren werd dit team uitgebreid tot 12 personeelsleden, kinderrechtencommissaris inbegrepen, waarvan sommigen deeltijds werken (10,7 FTE in totaal). Het team bestaat uit o.m. maatschappelijk werkers, communicatiedeskundigen, sociologen, juristen, agogen en administratief medewerkers.

1.2 Decretale opdrachten

Art. 4 van het decreet geeft een ruime opdracht aan het Kinderrechtencommissariaat:

"De Commissaris verdedigt de rechten en behartigt de belangen van het kind. Daartoe:

- ziet hij toe op de naleving van het Verdrag;
- staat hij in voor de opvolging, de analyse, de evaluatie en de bekendmaking van de levensomstandigheden van het kind;
- treedt hij op als vertolker van de rechten, de belangen en de noden van het kind."

In andere artikelen wordt deze opdracht verfijnd met bepalingen omtrent:

- de dialoog met kinderen en hun maatschappelijke participatie (art. 5.1 en 5.2);
- het toezicht op de conformiteit met het verdrag van wetten, decreten, besluiten en verordeningen e.d. (art. 5.3);
- de infoverspreiding over het verdrag (art. 5.4);
- de klachtenbehandeling (art. 6.2);
- onderzoeksbevoegdheden (art. 10);
- de jaarlijkse verslaggeving (art. 12).

In de praktijk vinden deze opdrachten een vertaling in een drietal grotere deeltaken: het advieswerk, het communicatiewerk en het ombudswerk. Al deze taken staan permanent met elkaar in verbinding en beïnvloeden elkaar wederzijds.

¹ Decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van kinderrechtencommissaris (gewijzigd bij decreten van 31 januari 2003 en 15 juli 2005).

² Dit Comité geeft deze aanbevelingen aan meerdere landen en wijdde er ook een *General Comment* aan: *General Comment nr. 2 'The role of independent human rights institutions in the protection and the promotion of the rights of the child'* (zie www.ohchr.org/english/bodies/crc).

³ General Comment, nr. 2, paragraaf 1: "...the establishment of such bodies to fall within the commitment made by states..."

Elementair is ook de bepaling omtrent de onafhankelijkheid van de instelling in art. 8 §3: “Binnen de grenzen van zijn bevoegdheid ontvangt de commissaris van geen enkele overheid instructies. De commissaris werkt in de uitoefening van het ambt volledig onafhankelijk.”

Om deze neutraliteit en onafhankelijkheid mee te garanderen, werd in het decreet tevens een onverenigbaarheid ingeschreven met diverse andere functies en mandaten, zoals politieke mandaten of andere, zelfs onbezoldigde, functies.

Om deze taken uit te voeren ontvangt het Kinderrechtencommissariaat jaarlijks een dotatie van het Vlaams Parlement. De rekeningen worden tevens jaarlijks door het Rekenhof gecontroleerd.

1.3 Missie en uitvoering van de opdracht

Naar aanleiding van de evaluatie van de kinderrechtencommissaris werd in 2003 een strategisch plan uitgewerkt. In dit plan werd onder meer de missie van het Kinderrechtencommissariaat als volgt geëxpliciteerd:

“Het Kinderrechtencommissariaat wil de maatschappelijke en juridische positie van minderjarigen in Vlaanderen versterken. Daartoe waakt het over de verdere uitvoering van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind en onderneemt het actie om die te stimuleren. Het pleit voor welzijnsbevorderende leefomstandigheden voor kinderen en jongeren.”

Deze missie maakt duidelijk dat het Kinderrechtencommissariaat, naast de strikt juridische, ook aan een ruimer begrip van ‘verbeterde’ positie in de samenleving werkt. De positie van minderjarigen in de samenleving wordt namelijk niet enkel door louter reglementaire bepalingen gecreëerd.

Bij alles wat het Kinderrechtencommissariaat doet, is het Verdrag de leidraad. Het Verdrag fungeert voor het Kinderrechtencommissariaat als checklist enerzijds en als agenda anderzijds. Dit betekent zowel reactief als proactief proberen op te treden. Bij het reactieve werk horen bijvoorbeeld behandelingen van rechtsschendingen of adviezen waarin aangemaand wordt om foute regelgeving aan het verdrag aan te passen. Bij het proactief werken vinden we dan weer sensibiliseringscampagnes terug of het promoten van nieuwe regelgeving inzake kinderrechten. Rond eenzelfde thema kan op beide manieren gewerkt worden. Een klacht over een al of niet terechte sanctie op school leidt tot een (reactief) klachtonderzoek. Terwijl het pleiten voor een omvattend leerlingenstatuut, met daarbij een duidelijke sanctieregeling, dan weer proactief is.

Bij de uitwerking van de missie hanteert het Kinderrechtencommissariaat volgende principes:

- het geloof in de competentie van minderjarigen als volwaardige actoren in de samenleving⁴;
- het permanent zoeken naar een evenwicht tussen participatie-, provisie- en protectierechten en het promoten en beschermen van alle kinderrechten;
- het emancipatorisch ‘lezen’ van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind met aandacht voor het zelf beleven en uitoefenen (en desnoods afdwingen) van rechten door de minderjarige;
- de gerichtheid op veranderingen in de maatschappelijke en juridische positie van minderjarigen.

Het Kinderrechtencommissariaat heeft in alle situaties een adviserende opdracht. Noch in het kader van klachten, noch bij het advieswerk beschikt het Kinderrechtencommissariaat over enige beslissingsbevoegdheid.

⁴ Zie bijvoorbeeld bij Verhellen, E., *Verdrag inzake de Rechten van het Kind*, Garant, Leuven-Apeldoorn, 2000 over het concept van minderjarigen als ‘nog niet’ burgers.

Het moge ook duidelijk zijn dat het Kinderrechtencommissariaat al deze opdrachten niet alleen uitvoert. Bij alle functies wordt een link gelegd naar het professionele middenveld: als nulde- en eerste lijn voor individuele problemen van minderjarigen, als expertise- en discussiepartners, als partners in gezamenlijke projecten en acties, ...Netwerking met het middenveld doorkruist dan ook alle deeltaken.

1.3.1 *Het ombudswerk*

Bij het publiek, inclusief bij kinderen en jongeren, is het Kinderrechtencommissariaat vooral gekend als ombudsdienst. Hier kan men terecht met vragen over kinderrechten in de praktijk en de ervaren problemen daarbij. De ombudsmedewerkers onderzoeken dan of het gaat over een schending van één of meerdere rechten. Ze geven de nodige informatie, adviezen of ze verwijzen door naar de best geplaatste hulp- of dienstverlening.

Het Kinderrechtencommissariaat is zelf geen hulpverlener. Wel werkt het Kinderrechtencommissariaat complementair met de bestaande diensten voor kinderen en jongeren en het treedt bemiddelend op. Bemiddeling gebeurt in situaties waar er een conflict is tussen de minderjarige en een voorziening, niet wanneer er een conflict is tussen de minderjarige en de ouder(s).

Hoewel lang niet alle klachten uiteindelijk gegrond blijken te zijn, geven ze toch telkens aan waar minderjarigen mee zitten of waar ruimte is voor meer structurele oplossingen of aanpassingen in het beleid of de regelgeving.

Jaarlijks komen er gemiddeld rond de 1100 meldingen binnen. Heel wat meldingen komen van volwassenen. In iets minder dan de helft van de gevallen komen ze van minderjarigen zelf.

Jaar na jaar staan gezinsthema's op de eerste plaats: vragen en klachten over problemen inzake (echt)scheiding en dan met name de verblijfsregeling, over opvoedingsconflicten, over afstammingskwesaties, enz. Ook onderwijs en jeugdhulpverlening vullen telkens weer de top drie aan. Sinds enkele jaren vallen ook de klachten op over wantoestanden in het kader van asiel, meer bepaald over het uitwijzingsbeleid en de opsluiting voorafgaand aan een uitwijzing.

De inhoud van de ombudsmeldingen geven aanleiding tot het uitwerken van adviezen of grotere beleidsdossiers of tot tussenkomsten in de media over dat bepaalde probleem.

Positief bij de meldingen is dat er doorheen de tijd steeds meer vragen kwamen van volwassenen over hoe ze in het dagelijks leven kinderrechten een plaats kunnen geven. Een politieman die ons naar een positieve aanpak vraagt voor rondhangende jongeren, een ouder die zich vragen stelt over het al of niet lezen van een dagboek, een leerkracht die in de klas aan de slag wil met kinderrechten, een vrouw die zich afvraagt of de privacyrechten van kinderen niet geschonden worden bij sommige reality TV-programma's... Ook bij het ombudswerk is het dus wel vaak maar niet altijd kommer en kwel.

1.3.2 *Het advieswerk*

Geïnspireerd door het klachtenbeeld, gebeurtenissen in de actualiteit en de politieke agenda worden adviezen aan de decreetgever geformuleerd. Dit kan gebeuren op eigen initiatief of op vraag van de decreet- of wetgever.

Gezien de positionering bij het Vlaams Parlement, zijn de meeste adviezen aan de Vlaamse decreetgever gericht. Soms gebeurt het dat het federale niveau geadviseerd wordt. Minderjarigen dragen tenslotte evenzeer de gevolgen van federale regelgeving en ook op dat vlak dient het Verdrag verder geïmplementeerd te worden. Zolang er geen Kinderrechtencommissariaat op federaal niveau is, blijft hier een taak weggelegd voor het Vlaams Kinderrechtencommissariaat en zijn Franstalige evenknie, de *Délegué Général aux Droits de l'Enfant*. Meestal worden de federale adviezen gebracht in het kader van hoorzittingen waarvoor het Commissariaat uitgenodigd wordt.

In de adviezen wordt telkens de link gelegd naar het Verdrag en de verplichtingen die daaruit voortvloeien, al of niet geannoteerd met vakliteratuur of andere rechtsbronnen. Niet zelden worden deze adviezen ook ondersteund door relevante onderzoeksresultaten, hetzij van het Kinderrechtencommissariaat zelf of van andere onderzoekscentra. Adviezen worden ook mee onderbouwd door relevante signalen en inbreng vanuit het middenveld. Sommige adviezen worden door de beleidsmakers opgevolgd; andere niet.

De adviestaak krijgt ook vorm in diverse werkgroepen waar het Commissariaat aan deelneemt, zoals de Nationale Commissie voor de Rechten van het Kind, de voormalige werkgroep rond de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp, de werkgroep van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) over het leerlingenstatuut e.v.a.

Ook binnen de ombudscel wordt soms advies verstrekt, maar dan op individueel niveau. Vaak wordt daarmee al de melding opgelost.

Qua onderwerpen adviseert het Kinderrechtencommissariaat over de meest uiteenlopende thema's: leerlingenparticipatie, verblijfsregeling, patiëntenrechten, jeugdhulp, pesten, huisvesting, geluidshinder, politiezaken, Everberg, minderjarige asielzoekers,

1.3.3 *Het communicatiewerk*

Kennis over je rechten is een basisvoorwaarde om er iets mee te kunnen doen. Voor het Kinderrechtencommissariaat is het van kapitaal belang dat kinderrechten gekend zijn, en dit door jong en oud.

Op de meest uiteenlopende wijze kwijt het Kinderrechtencommissariaat zich hier van zijn taak. De communicatiemix⁵ bestaat onder meer uit: brochures voor diverse leeftijdsgroepen en doelgroepen, campagnes, activiteiten en events, posters, gadgets, lezingen voor specifieke beroepsgroepen, optreden in de media, enz...

Reeds in de beginjaren werkte het Kinderrechtencommissariaat standaardmateriaal⁶ over kinderrechten uit.

De K30 is een informatief boekje voor kinderen uit de lagere school. In eenvoudige taal én met praktijkvoorbeelden wordt het Verdrag erin toegelicht. Eenzelfde soort publicatie, maar dan voor leerlingen uit het secundair onderwijs is de WBLFT?! Daarnaast is er de deurhanger, waarin de werking van de ombudscel wordt toegelicht. Door de format van deurhanger zijn de coördinaten van het Kinderrechtencommissariaat voor minderjarigen binnen handbereik. De ombudswerking wordt ook voor het professionele middenveld verduidelijkt in een specifieke folder.

Jaarlijks publiceert het Kinderrechtencommissariaat een Jongerenjaarkrant. Daarin worden de meest recente ombudsgegevens gepubliceerd, alsook de belangrijkste weetjes en nieuwsfeiten voor jongeren.

Ook via advertenties in kinder- en jongerenmedia bereikt het Commissariaat de minderjarige doelgroepen. Dit gebeurt op ad hoc basis (vb. in schoolagenda's) of meer structureel (vb.: Maks en Yeti). Met Maks en Yeti wordt redactioneel samengewerkt: in de vragenrubriek beantwoordt het Kinderrechtencommissariaat telkens een case die door een minderjarige wordt aangebracht.

Samen met de Kinderrechtencoalitie, een koepel van NGO's werkzaam rond kinderrechten, verzorgt het Commissariaat jaarlijks enkele Kinderrechtendorpen. Deze dorpen worden opgesteld in bestaande events voor kinderen en jongeren (vb.: Pennenzakkenrock) of voor het

⁵ Alle vermelde producten, publicaties, materialen zijn of te bestellen of te downloaden op www.kinderrechten.be

⁶ Voor de verspreiding van al dit materiaal hebben we doorheen de jaren steeds kunnen rekenen op de medewerking van verschillende departementen van de Vlaamse Gemeenschap (Jeugd, Onderwijs en Welzijn). Zonder deze onmisbare hulp zouden we nooit deze informatie op zo'n grote schaal verspreid kunnen hebben.

grote publiek (vb.: Flikkendag). Op deze manier bereikt het Commissariaat veel volk en maken minderjarigen en volwassenen op een ludieke manier kennis met kinderrechten. De dorpen bestaan ook virtueel op www.kinderrechtendorp.be waarop heel het jaar door allerhande info te vinden is over rechten van kinderen en organisaties die daarrond actief zijn.

Tot slot werkt het Kinderrechtencommissariaat samen met tal van andere relevante actoren en dit over diverse sectoren, zoals jeugdwerk, jeugdhulp, onderwijs, justitie e.d.m.

Ook op Europees niveau speelt het Kinderrechtencommissariaat een rol en wel binnen het Europees Netwerk van Kinderombudsdiensten, ENOC⁷. In 2000 werd de Vlaamse kinderrechtencommissaris als voorzitter verkozen en ook nu zetelt de Vlaamse kinderrechtencommissaris in het Bureau. Het Vlaamse Kinderrechtencommissariaat was sterk betrokken bij de uitbouw van het netwerk en bij het formuleren van standpunten over o.a. niet-begeleide minderjarige asielzoekers, jeugdbeschermingsrecht en minderjarigen met een handicap.

1.3.4 Het onderzoekswerk⁸

Het Kinderrechtencommissariaat moet ook een vinger aan de pols houden omtrent de levensomstandigheden van kinderen en jongeren in Vlaanderen. Daartoe houdt het Kinderrechtencommissariaat onderzoeksresultaten bij en voert het, in mindere mate, ook zelf onderzoek uit.

De onderzoeksthema's volgen deels uit het ombudswerk, deels uit informatie over kinderrechten waar het zich zorgen over maakt. Bij het eigen onderzoek probeert het Commissariaat zo veel mogelijk vanuit het kindperspectief te werken, vaak met inbreng van kinderen en jongeren zelf. Dit gebeurde in de beleidsdossiers: kinderen en scheiding, de toegankelijkheid (of het gebrek daaraan) van jeugdhulp, kinderen en asiel. Het onderzoek wordt hetzij door het Kinderrechtencommissariaat, hetzij door een externe onderzoeksgroep uitgevoerd.

In de beginjaren had het Kinderrechtencommissariaat enkele grootschalige 'ouder-kind relatie' onderzoeken i.s.m. het toenmalige Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies.

1.3.5 Uitdagingen

Hoewel het Kinderrechtencommissariaat na meer dan 10 jaar op kruissnelheid is gekomen en een eigen koers heeft uitgezet, blijven er nog uitdagingen en vraagstukken bestaan.

Een belangrijk vraagstuk, ook voor de Europese collega's, is hoe en in welke mate kinderen en jongeren betrokken moeten worden bij de werking van het Kinderrechtencommissariaat. Moeten ook zij de agenda mee kunnen bepalen en dit op een meer directe wijze dan via ombudswerk en onderzoek? Moeten ze actiever betrokken worden bij de opmaak van de adviezen en de keuzes van de thema's?

In hoeverre kan het Kinderrechtencommissariaat een spreekbuis zijn voor minderjarigen indien zij niet op alle vlakken directer bij de werking ervan betrokken zijn? En, niet de minste van de uitdagingen, hoe zorg je ervoor dat hun participatie authentiek en ernstig is? Hoe selecteer je de te betrekken minderjarigen en hoe garandeer je dat ook de achtergestelde groepen betrokken worden? Welk gewicht ken je toe aan hun oordeel en hun mening? Vele vragen zonder een eenvoudig antwoord.

⁷ Voor alle informatie, zie www.ombudsnet.org (of www.crin.org, doorklikken op ENOC)

⁸ Politieke dossiers van het Kinderrechtencommissariaat: *Kinderen en scheiding, Checklist afzondering, Toegankelijke jeugdhulp, Heen en retour - kinderrechten op de vlucht*. Alles kan gedownload worden op www.kinderrechten.be
Van den Bergh, B., Ackaert, L., De Rycke, L. (red): *Tienertijd. Communicatie, opvoeding en welzijn in context: 10- tot 18-jarigen, ouders en leerkrachten bevraagd*, Garant, Antwerpen- Apeldoorn, 2003.
Ackaert, L., Brants, P., De Rycke, L. en van den Bergh, B.: *Kom je dat thuis eens vertellen? Visies van ouders en kinderen op het leven in het gezin*, Acco, Leuven, 2003.

Een ander vraagstuk is: “hoe wegen op de politieke agenda en op het beleid?”. Het Kinderrechtencommissariaat bezorgt steeds alle informatie, alle adviezen, alle rapporten aan de leden van het Vlaams Parlement en eventueel andere relevante beleidsmakers. Toch wil dit niet zeggen dat informatie, adviezen of rapporten ook steeds effectief behandeld of opgevolgd worden. Kinderrechten is een politiek delicaat en moeilijk thema. Deels omdat minderjarigen politiek niet actief zijn, deels omdat het concept kinderrechten nog onvoldoende ingeburgerd is in het beleid, ondanks diverse inspanningen. Daarnaast moet het Kinderrechtencommissariaat politiek neutraal blijven en kan het zich niet zomaar mengen in elk politiek debat. De rollen dienen duidelijk gescheiden te blijven.

1.4 Poging tot stand van zaken omtrent kinderrechten in Vlaanderen

Het is niet eenvoudig om te antwoorden op de vraag of het nu goed of slecht gesteld is met kinderrechten in Vlaanderen⁹.

Sommigen vinden dat onze minderjarigen het bijzonder goed stellen en dat ze allerm minst te klagen hebben. Veelal wordt dan verwezen naar de derde wereldlanden waar provisierechten als voedsel, huisvesting en onderwijs allesbehalve gegarandeerd zijn en waar nog dagelijks voor te veel kinderen zelfs het recht op overleven niet bestaat. Dat is natuurlijk waar...

Maar we mogen deze vergelijking toch niet doortrekken. Het Verdrag stelt in art. 4 dat elk land naar eigen vermogen alle mogelijke maatregelen moet treffen om het Verdrag in de hoogst mogelijke mate uit te voeren. Een welvaartsstaat als de onze moet dus ook veel meer investeren in kinderrechten en dit zowel letterlijk als figuurlijk.

Wanneer we terugkijken op de voorbije tien jaar dan stellen we toch wel enkele pluspunten vast.

Op beleidsvlak werden intussen subsidies voorzien voor diverse kinderrechtenactoren en – activiteiten. We hebben een coördinerende minister Kinderrechten, aanspreekpunten Kinderrechten in vele departementen, een KER-decreet en een Kinderrechtencommissariaat. Aan beleidsinstrumenten dus geen gebrek ook al kan er hier en daar aan diepgang nog een tandje bij gestoken worden.

Op Vlaams niveau kwam er een decreet dat de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp uittekent, een participatiedecreet in het onderwijs (zij het nog steeds zonder decretaal verplicht Expertisecentrum), een decreet Gelijke Onderwijskansen (GOK-decreet) en wordt er momenteel gewerkt aan een ontwerpdecreet Kinderrechten en Jeugdbeleid.

Er kwam wetgeving inzake spreekrecht van minderjarigen in procedures, adopties en erkenningen kunnen niet meer zonder instemming van de minderjarige vanaf 12 jaar, minderjarigen werden opgenomen in de wet Patiëntenrechten, elke niet-begeleide minderjarige krijgt nu automatisch een voogd toegewezen, enz.

Ook in het dagelijks leven, thuis, op school en in de buurt worden kinderen en jongeren inderdaad mondiger én vaak ook al meer au sérieux genomen. Vorderingen in rechte worden in toenemende mate ontvankelijk geacht. De minderjarigheid is niet langer een automatisch uitsluitende factor in de toegang tot de rechter, ook al is er van een systematisch gegarandeerde rechtsingang nog geen sprake.

Het lijkt dus wel vooruit te gaan met de toepassing van het Verdrag.

En toch. We blijven vaststellen dat kinderen nog te vaak buiten spel staan bij de scheiding van hun ouders, dat een deel van onze minderjarigen helemaal geen gelijke kansen heeft in de praktijk, dat het systeem van het uit handen geven van minderjarigen nog steeds gehandhaafd wordt, dat minderjarigen zonder papieren nog steeds gedetineerd worden, dat het

⁹ Zie hiervoor ook het artikel van Ankie Vandekerckhove dat zal verschijnen (of intussen verschenen is) in TJK, 2008/1 n.a.v. de viering van 20 jaar Kinderrechtswinkels.

pestprobleem toeneemt, dat er geen leerlingenstatuut is, dat het armoedeprobleem toeneemt,...

Fundamenteel blijft ook het probleem dat minderjarigen dan wel al rechten hebben, maar daar 'in rechte' niet veel mee kunnen doen indien er geen volwassene voor hen optreedt. Het drieluik 'verbeterd spreekrecht - erkende jeugdadvocaten - eigen rechtsingang' blijft voor het Kinderrechtencommissariaat dan ook een fundamenteel punt voor de effectieve rechtsbescherming voor minderjarigen.

De implementatie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is een voortdurend proces, een oefening die nooit af zal zijn.

2. De algemeen afgevaardigde voor de rechten van het kind (Franstalige Gemeenschap)

De aanstelling van de algemeen afgevaardigde voor de rechten van het kind dateert van 1991. Sedert 2008 wordt de functie van algemeen afgevaardigde waargenomen door Bernard De Vos, die Claude Lelièvre opvolgde. Sinds de oprichting werd deze instelling verschillende keren hervormd, met name om zijn onafhankelijkheid en autonomie te versterken. Deze zijn nochtans nog beperkt door het feit dat de instelling verbonden is aan de regering in plaats van het aan Parlement zoals dat in de Vlaamse Gemeenschap het geval is. Ook het tekort aan specifieke budgetten met name inzake informatie en communicatie, maakt het moeilijk sommige opdrachten tot een goed einde te brengen.

Een eerste opdracht van de afgevaardigde is de verdediging van de rechten en belangen van de kinderen, overeenkomstig de verklaring van de rechten van het kind. Deze verklaring houdt in dat er mechanismen in het leven geroepen worden om die rechten te beschermen en te promoten. De afgevaardigde vervult de rol van referentiepersoon of zelfs van laatste aanspreekpunt. In zijn interventies moet hij wel rekening houden met het bestaande institutionele en verenigingsnetwerk. In een aantal gevallen gaat het over vragen die door een bestaande eerstelijnsdienst of gespecialiseerde tweedelijnsdienst kunnen opgevangen worden. In dit geval worden de administratieve gegevens van deze bestaande diensten aan de aanvragers doorgegeven, desgevallend samen met pogingen ter ondersteuning en raadgeving. Andere aanvragen betreffen situaties waar de rechten en belangen van het kind niet correct geëerbiedigd werden. In dit geval wordt de situatie onderzocht en wordt gekeken welke interventies er nodig zijn om de rechten van het kind in die situatie te respecteren. Indien nodig worden de praktijken die de rechten van het kind schenden in de openbaarheid gebracht. Sommige situaties verwijzen naar structurele schendingen van de rechten van het kind. In dit geval formuleert de algemeen secretaris aanbevelingen tot wijziging van het beleid voor de bevoegde instanties.

In de loop van het jaar 2007-2008 is de instelling in het kader van haar opdracht als Ombudsman bij 974 gelegenheden opgetreden. De meest aangetroffen problemen hadden te maken met mishandeling (35% van de gevallen), (echt)scheiding van de ouders (25%) of de plaatsing van kinderen buiten hun gewoon familiaal kader (17%). De andere situaties betreffen de specifieke problemen van allochtone minderjarigen, het onderwijs, de gezondheid, adoptie, Internet, sekten, enz.

De algemene afgevaardigde kan ook nagaan of de aangegane verbintenissen, met name door de toetreding tot het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind, nageleefd worden en indien nodig hiervoor aanbevelingen doen. Hij of zij kan de maatschappij sensibiliseren voor situaties waarin de rechten van kinderen en jongeren worden geschonden en aandringen op institutionele verbeteringen hiervan. Hij heeft met name in die zin gehandeld betreffende de aanpak van het probleem van delinquente feiten en criminaliteit waarbij minderjarigen betrokken zijn.

Hij richt zich ook tot de beleidsmakers door wettelijke en reglementaire wijzigingen voor te stellen. Dit gebeurde onder meer wat betreft de situatie van minderjarige vluchtelingen in de opvangcentra en in het dossier van het gebruik van Mosquitotoestellen. Hij trad ook op in het dossier van de ontoereikendheid van de beschikbare middelen voor het onthaal in de vroege kinderjaren en het gebrek aan buitenschoolse activiteiten, enz. Die interventies geschieden trouwens meermaals in samenwerking met zijn collega in de Vlaamse Gemeenschap.

Deze instantie tracht ook jongeren bij de uitvoering van zijn opdracht te betrekken door hen te raadplegen en met hen in dialoog te gaan. Zo kunnen jongeren rechtstreeks hun mening geven, problemen aankaarten en participeren in het zoeken naar oplossingen.

Een derde opdracht van de afgevaardigde bestaat uit het bemiddelen in situaties waarin de rechten en belangen van het kind geschonden worden. Dat betreft concreet meestal situaties

waar individuen of groepen de indruk hebben dat de overheid niet naar hen luistert of niet gepast reageert. De aanvragers vragen dan ondersteuning in hun initiatief naar de overheid of een openbare instelling. De afgevaardigde zal de rechten van elkeen expliciteren, het standpunt van beide partijen onderzoeken en zijn conclusies, analyses en aanbevelingen kenbaar maken. Als er geen oplossing gevonden wordt kan er door de betrokkenen klacht ingediend worden.

De afgevaardigde heeft ook de opdracht tot informatie, sensibilisering en promotie van het internationale verdrag inzake de rechten van het kind.

Om efficiënt te zijn, moet de instelling uiteraard bij het grote publiek bekend geraken en moet ze ook gemakkelijk toegankelijk zijn. Met name een zo breed mogelijke permanentie in de dienstverlening, een zo weinig mogelijk bureaucratische dienstverlening en een gebruikersvriendelijke aanpak kunnen hiertoe bijdragen. De nieuwe website kan hierin een belangrijke functie vervullen. Voor het overige wordt de informatie hoofdzakelijk in een schoolse omgeving verstrekt. Er worden echter initiatieven genomen om het grote publiek bij andere gelegenheden (culturele of familiale manifestaties ...) te bereiken.

In de loop van de volgende maanden zal de algemeen afgevaardigde overigens een bijzondere aandacht besteden aan sommige problematieken, zoals het armoedeprobleem, dat van het isolement in al de diensten die kinderen huisvesten, van de handicap, de sociale vermenging op alle gebied of nog de beschikbare plaatsen in sectoren zoals die van het onthaal in de vroege kinderjaren, jeugdhulp of geestelijke gezondheid.

3. Internationale conventie voor de rechten van het kind (ONU - 20 november 1989) (Integrale tekst)

Preambule

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de waardigheid inherent aan, alsmede van de gelijke en onvervreembare rechten van alle leden van de mensengemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat eenieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand,

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn (of haar) persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezinsomgeving, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest van de Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959 en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10) en in de statuten en desbetreffende akten van gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de Rechten van het Kind, "het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel voor als na zijn geboorte",

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake Sociale en Juridische Beginselen betreffende de Bescherming en het Welzijn van Kinderen, in het bijzonder met betrekking tot Plaatsing in een Pleeggezin en Adoptie, zowel Nationaal als Internationaal; de Standaard

Minimumregels van de Verenigde Naties voor de Toepassing van het Recht op Jongeren (de Beijingregels); en de Verklaring inzake de Bescherming van Vrouwen en Kinderen in Noodsituaties en Gewapende Conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden die ieder volk hecht aan de bescherming en harmonische ontwikkeling van het kind,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen:

EERSTE DEEL

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn (of haar) ouder of wettige voogd.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuur maatregelen.

De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn of haar identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.
2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn of haar identiteit, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijk recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.
2. In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.
3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.
4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak

ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, eerste lid, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.

2. Een kind van wie de ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de verplichting van de Staten die partij zijn krachtens artikel 9, tweede lid, eerbiedigen de Staten die partij zijn het recht van het kind en van zijn of haar ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden van anderen, en verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van de ongeoorloofde overbrenging van kinderen naar en het niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.

2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbepelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht de landsgrenzen hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn of haar keuze.
2. De uitoefening van dit recht kan aan bepaalde beperkingen worden gebonden, doch alleen aan de beperkingen die bij de wet zijn voorzien en die nodig zijn:
 - a) voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen; of
 - b) ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van zijn of haar recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
3. De vrijheid van eenieder zijn (of haar) godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.
2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privé-leven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn of haar sociale, psychische en morele welzijn en zijn of haar lichamelijke en geestelijke gezondheid. Hiertoe dienen de Staten die partij zijn:

- a) de massamedia aan te moedigen informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29;
- b) internationale samenwerking aan te moedigen bij de vervaardiging, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen;
- c) de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te moedigen;
- d) de massamedia aan te moedigen in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking;

behoort;

e) de ontwikkeling aan te moedigen van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn of haar welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderzorg.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van diegenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort moet missen, of dat men in zijn of haar eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.

3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitisch recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die de methode van adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en:

a) waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden

toegestaan gelet op de verhoudingen van het kind met zijn of haar ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen, na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd;

b) erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn of haar herkomst;

c) verzekeren dat voor het kind dat bij een interlandelijke adoptie is betrokken waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land;

d) nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen;

e) bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met het toepasselijke internationale recht en de toepasselijke procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn of haar ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergouvernementele organisaties of niet-gouvernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.

2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de gesteldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.

3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke integratie in de maatschappij en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn of haar culturele en intellectuele ontwikkeling.

4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in de geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling van, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun vermogens en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn of haar recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name:

a) om baby- en kindersterfte te verminderen;

b) om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen met nadruk op de ontwikkeling van de eerste-lijnsgezondheidszorg;

c) om ziekte, ondervoeding en slechte voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerste-lijnsgezondheidszorg, door onder andere het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voedsel met voldoende voedingswaarde en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend;

d) om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen;

e) om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over, toegang hebben tot onderwijs over, en worden gesteund in het gebruik van de fundamentele kennis van de gezondheid en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen;

f) om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling in verband met zijn of haar lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn of haar plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationaal recht.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, waarbij rekening wordt gehouden met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn of haar onderhoud, alsmede iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe:

a) primair onderwijs verplicht te stellen en voor iedereen gratis beschikbaar te stellen;

b) de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk;

c) met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten;

d) informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken;

e) maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het onderwijs aan het kind dient gericht te zijn op:

a) de zo volledig mogelijke ontplooiing van de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind;

b) het bijbrengen van eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, en voor de in het Handvest van de Verenigde Naties vastgelegde beginselen;

c) het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn of haar eigen culturele identiteit, taal en waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne of de hare;

d) de voorbereiding van het kind op een verantwoord leven in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking;

e) het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen om onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgelegde minimumnormen.

Artikel 30

In de Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te zamen met andere leden van zijn of haar groep zijn of haar cultuur te beleven, zijn of haar godsdienst te belijden en ernaar te leven, of zich van zijn of haar eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen op culturele, artistieke en creatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of maatschappelijke ontwikkeling van het kind.

2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe:

- a) een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven;
- b) voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden;
- c) passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het illegale gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de illegale productie van en de sluikhandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat:

- a) een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten;
- b) kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken;
- c) kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat:

a) geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar;

b) geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn of haar vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of gevangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur;

c) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn of haar leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn of haar familie te onderhouden door middel van correspondentie en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden;

d) ieder kind dat van zijn of haar vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheidsberoving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en op een onverwijld beslissing ten aanzien van dat beroep.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle uitvoerbare maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.

3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar in hun strijdkrachten op te nemen of in te lijven. Bij het opnemen of inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar voorrang te geven aan diegenen die het oudste zijn.

4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle uitvoerbare maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat:

a) geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten;

b) ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft:

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn of haar schuld volgens de wet is bewezen;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem of haar ingebrachte beschuldigingen of indien van toepassing door tussenkomst van zijn of haar ouders of wettige voogd, en dat de juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn of haar verdediging;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn of haar leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn of haar ouders of wettige voogden;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de deelneming en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die dientengevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikelijke taal niet verstaat of spreekt;

(vii) dat zijn of haar privé-leven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder:

a) de vaststelling van een minimumleeftijd onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan;

b) de invoering, wanneer passend en wenselijk, van maatregelen voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, zoals rechterlijke bevelen voor zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in:

- a) het recht van een Staat die partij is; of
- b) het in die Staat geldende internationale recht.

TWEEDE DEEL

Artikel 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginselen en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doeltreffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan volwassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, boeken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rechten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.

2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zedelijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aandacht wordt geschonken aan een evenredige geografische verdeling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.

3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat is.

4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtreding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop de verkiezing plaatsvindt, richt de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voordrachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Staten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt deze voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.

5. De verkiezingen worden gehouden tijdens de vergaderingen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal, ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegenwoordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.

6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke andere reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die het lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen gedurende het resterende gedeelte van de ambtstermijn, onder voorbehoud van de goedkeuring van het Comité.

8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden ten hoofdkantoren van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, onder voorbehoud van de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingesteld Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties op door de Algemene Vergadering vast te stellen voorwaarden.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten:
 - a) binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is;
 - b) vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen de factoren en eventuele moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, behoeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

- Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt aan te moedigen:
- a) hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkings sfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die zij passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkings sfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn;
 - b) doet het Comité, naar zij passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan, technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte;

c) kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité onderzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind;

d) kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden, en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

DERDE DEEL

Artikel 46

Dit verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag blijft open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.

2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de vergadering onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.

3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van de voorbehouden die de Staten op het tijdstip van de bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.

2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met doel en strekking van dit Verdrag is niet toegestaan.

3. Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit Verdrag, waarvan de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondertekenende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

4. Absentéisme en communauté française (intégrale tekst in het Frans)

Le contrôle de l'obligation scolaire

L'obligation scolaire

Le droit à l'instruction est un droit fondamental consacré non seulement par la Constitution belge en son article 24, mais également par différents textes internationaux. Ainsi, la Convention du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant, ratifiée par la Belgique en 1991, prévoit en son article 28 que les Etats parties reconnaissent le droit de l'enfant à l'éducation.

En Belgique, l'obligation scolaire porte sur tous les mineurs en âge d'obligation scolaire, domiciliés ou résidant sur le territoire belge, et ce sans distinction de statut¹⁰.

Le mineur est soumis à l'obligation scolaire pendant une période de douze années commençant avec l'année scolaire qui prend cours dans l'année où il atteint l'âge de six ans et se terminant à la fin de l'année scolaire, dans l'année au cours de laquelle il atteint l'âge de dix-huit ans.

La période d'obligation scolaire comprend deux parties, une période à temps plein et une période à temps partiel.

La période d'obligation scolaire à temps plein s'étend jusqu'à l'âge de 15 ans comprenant au maximum sept années d'enseignement primaire et au minimum les deux premières années de l'enseignement secondaire de plein exercice. Dans tous les cas, l'obligation scolaire à temps plein cesse quand l'élève atteint l'âge de 16 ans.

La période d'obligation scolaire à temps partiel s'étend quant à elle jusqu'à la fin de la période d'obligation scolaire. Le jeune soumis à l'obligation scolaire à temps partiel, peut continuer sa scolarité à temps plein ou s'orienter vers d'autres filières :

- l'enseignement secondaire en alternance (CEFA) ;
- une formation reconnue par la Communauté française comme répondant aux exigences de l'obligation scolaire¹¹.

Le respect de l'obligation scolaire incombe aux parents, à la personne investie de l'autorité parentale ou à la personne qui assume la garde en fait du mineur. Pour y satisfaire ceux-ci doivent :

- veiller à ce que le mineur soit inscrit dans un établissement organisé, subventionné ou reconnu par la Communauté française ou remplisse les conditions fixées pour l'enseignement à domicile¹² ;
- veiller à ce que le mineur fréquente régulièrement et assidûment l'établissement où il est inscrit.

L'administration de l'enseignement obligatoire a entre autres comme mission de s'assurer du respect de l'obligation scolaire.

Le service du contrôle de l'obligation scolaire s'assure que tous les mineurs en âge d'obligation scolaire et domiciliés ou résidants sur le territoire de la Communauté française bénéficient d'une éducation scolaire, dans le respect du cadre défini par la loi.

¹⁰ Loi du 29 juin 1983 concernant l'obligation scolaire ;

¹¹ La formation peut être reconnue comme répondant aux exigences de l'obligation scolaire à temps partiel, sur avis conforme de la Commission instituée par l'article 2 de la loi du 29 juin 1983 concernant l'obligation scolaire, instituée à la Direction générale de l'enseignement obligatoire. Se référer à l'arrêté du Gouvernement de la Communauté française du 24 mai 1995 déterminant la composition et le fonctionnement de la Commission ;

¹² Lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, article 8 ;

Pour ce faire, le travail du service du contrôle de l'obligation scolaire s'articule autour de deux missions :

- le contrôle de l'inscription scolaire : cette deuxième mission lui a été attribuée suite à la réforme du service général de l'inspection au premier septembre 2007 ;
- le contrôle de la fréquentation scolaire.

L'inscription scolaire et sa procédure de contrôle

Le respect de l'obligation scolaire incombe aux parents, à la personne investie de l'autorité parentale ou qui assume la garde en fait du mineur. La scolarité obligatoire comporte dans le chef de ces personnes (responsables légaux) l'obligation de veiller à ce que le mineur dont ils ont la responsabilité soit :

- inscrit dans un établissement scolaire organisé ou subventionné par la Communauté française¹³ ou l'une des deux autres Communautés et fréquente celui-ci régulièrement et assidûment ;

inscrit dans un établissement scolaire dont la fréquentation soit :

➔ peut mener à l'obtention d'un titre étranger qui bénéficie d'une décision d'équivalence par voie de disposition générale,

➔ peut mener à l'obtention d'un titre étranger et dont l'enseignement est reconnu par le Gouvernement de la Communauté française comme satisfaisant à l'obligation scolaire,

- scolarisé par le biais de l'enseignement à domicile¹⁴ ;
- accueilli ou formé dans une institution répondant aux exigences de l'obligation scolaire (ex : service d'accrochage scolaire¹⁵, formations¹⁶ IFAPME¹⁷ ou SFPME¹⁸) ;

Eventuellement, l'enfant peut également être couvert par une dispense de l'obligation scolaire¹⁹.

Le responsable légal dont l'enfant réside à l'étranger, malgré le fait qu'il soit encore domicilié en Belgique, transmettra une preuve écrite de cette situation, c'est-à-dire un document émanant de toute instance officielle habilitée à le délivrer (ex. : Consulat, Administration communale, Mairie, etc.). Dans ce cas, cette démarche suffit afin de répondre à l'obligation scolaire pour l'année scolaire considérée.

Afin d'assurer le respect de cette obligation, le législateur a institué des sanctions pénales dont sont passibles les parents, la personne investie de l'autorité parentale ou qui assume la garde en fait du mineur. Les infractions à la loi concernant l'obligation scolaire sont en effet punissables d'une amende à charge de ces derniers pour chaque mineur dans le chef duquel l'infraction est constatée. En cas de récidive, les amendes peuvent être doublées ou une peine d'emprisonnement d'un jour à un mois peut être prononcée. Aux fins d'application de ces dispositions, le Ministère public peut saisir le Tribunal de police.

Les organes chargés de l'aide à la jeunesse au sens large peuvent également être appelés à intervenir, entre autres sur demande du parquet. En outre, « les agents de la police et de la police d'Etat ont mission de conduire ou de faire conduire à leur école les élèves soumis à l'obligation scolaire qu'ils rencontrent vagabondant dans les rues ou les champs pendant les heures de classe²⁰. »

La procédure de suivi en matière de contrôle de l'inscription scolaire des mineurs soumis à l'obligation scolaire a été mise à jour suite aux modifications apportées par le décret du 8 mars 2007 relatif au service général de l'inspection, au service de conseil et de soutien pédagogiques de l'enseignement organisé par la Communauté française, aux cellules de conseil et de soutien pédagogiques de l'enseignement subventionné par la Communauté

¹³ Lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, article 8 ;

¹⁴ Lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, article 8 ;

¹⁵ Décret du 15 décembre 2006 renforçant le dispositif des « services d'accrochage scolaire » et portant diverses mesures en matière de règles de vie collective au sein des établissements scolaires ;

¹⁶ Décret du 17 juillet 2003 de la Commission communautaire française relatif à la création d'un service à gestion séparée chargé de la gestion et de la promotion de la formation permanente pour les classes moyennes et les petites et moyennes entreprises à Bruxelles et décret du 17 juillet 2003 de la Région wallonne portant constitution d'un Institut wallon de formation en alternance et des indépendants et petites et moyennes entreprises ;

¹⁷ Institut wallon de Formation en Alternance et des indépendants et Petites et Moyennes Entreprises (IFAPME) ;

¹⁸ Service de Formation des Petites et Moyennes Entreprises en Région Bruxelloise (SFPME) ;

¹⁹ Décret du 03 mars 2004 organisant l'enseignement spécialisé ;

²⁰ Lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957, article 10 ;

française et au statut des membres du personnel du service général de l'inspection et des conseillers pédagogiques (M.B. du 05 juin 2007).

Ces modifications ont notamment transféré aux services du gouvernement la mission d'assurer le suivi en matière d'inscription scolaire et ce, dès le 1er septembre 2007. Plus précisément, c'est le service du contrôle de l'obligation scolaire qui a repris cette charge.

Dans cette matière, le service du contrôle de l'obligation scolaire a pour mission de :

- vérifier la manière dont les jeunes soumis à l'obligation scolaire qui sont domiciliés en Communauté française satisfont au respect de l'obligation scolaire ;
- repérer les jeunes soumis à l'obligation scolaire qui ne satisfont pas au respect de celle-ci ;
- donner une suite utile aux dossiers des jeunes soumis à l'obligation scolaire qui ne semblent pas y satisfaire.

En Région de Bruxelles-capitale, un protocole de coopération a été élaboré avec le Ministère de la Communauté flamande afin d'organiser ce contrôle. L'engagement des 19 Bourgmestres de la Capitale a été acté dans une déclaration d'engagement. Les modalités des accords de coopération seront quant à elles spécifiées dans une future convention. En résultat de ce qui précède, à Bruxelles, les missions du service du contrôle de l'obligation scolaire sont exercées par une cellule commune composée de représentants des deux communautés.

Pour organiser le contrôle de l'inscription scolaire, la liste des mineurs en âge d'obligation scolaire pour lesquels le Ministère est informé au 1er octobre de l'année scolaire en cours d'une inscription valide dans l'une des 4 filières précitées est comparée avec la liste des mineurs en âge d'obligation scolaire extraite du registre national.

Le résidu obtenu de cette comparaison correspond aux mineurs en âge d'obligation scolaire apparemment non inscrits au 1er octobre de l'année scolaire en cours.

Les parents de jeunes soumis à l'obligation scolaire dont on ne trouve trace nulle part reçoivent une lettre qui les enjoint de communiquer la manière dont ils satisfont à l'obligation scolaire.

L'administration est ensuite amenée à prendre attitude en fonction de la validité de la réponse transmise par les responsables légaux. S'il n'est pas satisfait à l'obligation scolaire, il leur est demandé de se mettre en règle le plus vite possible.

Dans le cas où aucune réponse n'est reçue des responsables légaux, les communes wallonnes ou bruxelloises sont invitées à apporter leur coopération. L'attention des communes est attirée à cette occasion sur l'intérêt d'un recours à des visites à domicile d'un agent de quartier, d'une personne de la cellule communale de contrôle ou d'un autre service communal.

Après cette démarche, les dossiers des jeunes soumis à l'obligation scolaire qui ne présentent pas assez de garanties de respect de l'obligation scolaire sont ensuite envoyés au parquet compétent.

La fréquentation scolaire

Le contrôle de la fréquentation scolaire consiste à vérifier que tout mineur en âge d'obligation scolaire, inscrit dans un établissement scolaire organisé ou subventionné par la Communauté française, fréquente celui-ci régulièrement et assidument.

L'arrêté du Gouvernement de la Communauté française du 23 novembre 1998 relatif à la fréquentation scolaire détermine les modalités relatives à la justification des absences.

Marche à suivre en cas d'absentéisme ou de décrochage scolaire

De manière générale, le chef d'établissement²¹, le pouvoir organisateur de l'établissement ou son délégué²² est encouragé à initier, développer et poursuivre tout partenariat qui favorise une meilleure coordination des interventions sur le terrain en faveur des jeunes, dans le respect des compétences et des missions de chacun.

²¹ Dans l'enseignement organisé par la Communauté française ;

²² Dans l'enseignement subventionné par la Communauté française ;

Les secteurs concernés par ce type de partenariat sont, outre l'établissement scolaire, l'ensemble des services de première et de deuxième ligne de l'aide sociale : CPMS, médiation scolaire, service d'accrochage scolaire, centre de santé mentale, centre public d'action sociale, service d'aide en milieu ouvert, service des équipes mobiles de la direction générale de l'enseignement obligatoire, service de l'aide à la jeunesse, service de protection judiciaire, parquet (criminologues des sections famille-jeunesse) et services de police.

Le chef d'établissement peut également, sur base de ces partenariats, définir un plan annuel favorisant l'accrochage scolaire. Ce plan peut être inclus dans le projet pédagogique de l'établissement scolaire et contenir notamment un recueil de « bonnes pratiques » sur des thèmes aussi divers que la remobilisation scolaire de l'élève, la gestion de conflits, d'actes de violence et d'assuétudes, etc.

Le plan annuel favorisant l'accrochage scolaire est un outil de référence pour l'ensemble de l'équipe éducative.

Démarches au sein de l'école, signalement et rôle du centre psycho-médico-social

Dans l'enseignement primaire et secondaire, toute absence non justifiée dans les délais fixés est notifiée aux parents²³ au plus tard à la fin de la semaine pendant laquelle elle a pris cours²⁴. En cas de doute sur la bonne réception du courrier notifiant l'absence, le chef d'établissement ou son délégué peut prendre un contact téléphonique avec les parents²⁵ ou procéder par un courrier recommandé, par exemple pour un rappel de plusieurs absences restées injustifiées.

Dès les premières absences injustifiées d'un élève, il est conseillé au chef d'établissement d'informer le CPMS, afin de lui permettre d'assurer son rôle de guidance, vis-à-vis de l'élève et des ses parents²⁶ le cas échéant. Le soutien à la parentalité est un des axes fondant le programme commun à tous les CPMS²⁷ qui exercent cette activité en reconnaissant et valorisant les ressources et compétences familiales.

Dans cette perspective, le CPMS :

- contribue, dans son rôle d'interface, à faciliter et renforcer le dialogue famille-école;
- privilégie les activités de soutien aux parents dans l'accompagnement du parcours scolaire de leur enfant;
- s'inscrit dans un travail de partenariat et de pratiques de réseau.

Concrètement, en matière d'absentéisme scolaire, le CPMS évalue la situation avec le jeune et/ou sa famille, envisage les solutions à mettre en place ou oriente ceux-ci vers d'autres services compétents, si nécessaire.

En outre, le CPMS peut fournir à toutes les personnes qui en font la demande, de l'information et/ou des avis concernant les possibilités en matière d'études, de formations et de professions.

Au plus tard à partir du dixième jour d'absence injustifiée²⁸ (soit 20 demi-journées) d'un élève, le chef d'établissement convoque l'élève et ses parents²⁹ par courrier recommandé avec accusé de réception.

Au cours de cette entrevue, le chef d'établissement rappelle les dispositions relatives aux absences scolaires aux parents³⁰ du mineur. Il propose, si nécessaire, des mesures de prévention des absences.

²³ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

²⁴ Arrêté du Gouvernement de la Communauté française relatif à la fréquentation scolaire du 23 novembre 1998, article 6 ;

²⁵ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

²⁶ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

²⁷ Décret du 14 juillet 2006 relatif aux missions, programmes et rapports d'activités des centres psycho-médico-sociaux ;

²⁸ Décret du 30 juin 1998 visant à assurer à tous les élèves des chances égales d'émancipation sociale, notamment par la mise en œuvre de discriminations positives, article 32 ;

²⁹ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

³⁰ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

A défaut de présentation à ladite convocation et chaque fois qu'il l'estime utile, le chef d'établissement délègue au domicile ou au lieu de résidence de l'élève un membre du personnel auxiliaire d'éducation ou un médiateur scolaire. Le délégué du chef d'établissement établit un rapport de visite à son attention. Selon la situation, en accord avec le directeur du CPMS, le chef d'établissement pourra par ailleurs solliciter une visite d'un agent du CPMS au domicile de l'élève.

Signalement de la situation d'absentéisme à la direction générale de l'enseignement obligatoire

Le service du contrôle de l'obligation scolaire a pour mission de vérifier que les mineurs inscrits dans un établissement scolaire organisé ou subventionné par la Communauté française le fréquentent assidûment et régulièrement. Les stratégies et les outils conçus pour atteindre son objectif reflètent sa philosophie de travail qui est de considérer la question de l'accrochage scolaire comme « l'affaire de tous ».

Pour ce faire, le service du contrôle de l'obligation scolaire se base essentiellement sur les formulaires de signalement d'absence injustifiée que lui transmettent ces établissements scolaires.

Le point de départ de son intervention est donc une information d'une situation défavorable à la réussite scolaire d'un mineur vu qu'après l'intervention de l'école et lorsque la situation d'absentéisme scolaire s'aggrave, vient l'étape du signalement de l'élève mineur à la DGEO, service du contrôle de l'obligation scolaire.

En effet, dès que l'élève mineur compte 9 demi-journées d'absence injustifiée dans l'enseignement fondamental³¹ et plus de 30 demi-journées d'absence injustifiée dans l'enseignement secondaire³², le chef d'établissement le signale impérativement à la DGEO, service du contrôle de l'obligation scolaire, afin de permettre à l'administration d'opérer un suivi dans les plus brefs délais.

Toute nouvelle absence est signalée mensuellement selon les mêmes procédures au service du contrôle de l'obligation scolaire, en précisant l'évolution positive ou négative par rapport au signalement précédent. Il est aussi utile de préciser si c'est le 1er, 2ème, 3ème, 4ème, Xème signalement.

En outre, toute situation que le chef d'établissement juge nécessaire de signaler à la DGEO peut lui être communiquée à tout moment et ce avant que le jeune n'ait atteint ces quotas de demi-journées d'absences injustifiées.

Considérant qu'il est le seul service à même de répertorier et de centraliser sur tout le territoire de la Communauté française l'ensemble des situations de mineurs en décrochage scolaire, le service du contrôle de l'obligation scolaire se définit lui-même comme une « plaque tournante ». L'information qui lui arrive est en effet analysée et retransmise à l'interlocuteur adéquat après analyse.

Sa méthodologie de travail est motivée par le fait que ce service est dans l'obligation d'apporter une suite à chaque dossier, quelle que soit la situation.

Le rôle du service du contrôle de l'obligation scolaire est double :

- d'une part, en tant que garant du respect de la loi, il est chargé de rappeler aux citoyens les responsabilités qui pèsent sur eux en matière d'obligation scolaire ;
- d'autre part, il doit tout mettre en œuvre pour tenter de rescolariser le jeune en décrochage scolaire et pour ce faire, il fait appel aux ressources familiales et sociales, en les invitant à se mobiliser dans cette perspective.

Dès lors, une fois que le service du contrôle de l'obligation scolaire est informé des absences injustifiées, il entreprend des démarches multiples auprès :

³¹ Article 10 des lois sur l'enseignement primaire, coordonnées le 20 août 1957;

³² Article 84 et 92 du décret du 24 juillet 1997 définissant les missions prioritaires de l'enseignement fondamental et de l'enseignement secondaire et organisant les structures propres à les atteindre ;

- du chef d'établissement ;
- des parents³³ ;
- des instances sociales intervenues en faveur du jeune et de ses familiers.

Après investigations, le service du contrôle de l'obligation scolaire se positionne en vue d'aider à la reprise d'une fréquentation scolaire régulière et assidue. Le service est amené à orienter la situation vers les instances sociales jugées compétentes, via un rapport circonstancié le cas échéant. En dernier recours et lorsque nécessaire, notamment dans les cas de refus de collaboration de la part des parents³⁴, la DGEO peut saisir les autorités judiciaires du dossier.

La collaboration avec les partenaires est un outil primordial car le service du contrôle de l'obligation scolaire a besoin de partenaires de terrain à qui transmettre son analyse des situations de décrochage dont il est informé, et ce afin de pouvoir proposer de l'aide aux familles en difficulté.

Cette deuxième tâche ne peut s'organiser qu'avec la collaboration des intervenants de terrain. Le service du contrôle de l'obligation scolaire sollicite donc la collaboration de ces services et se positionne lui-même comme un coordonnateur efficace, qui permet de faire transiter adéquatement l'information entre ces derniers et enrichit leur action.

Le service du contrôle de l'obligation scolaire développe et améliore continuellement des outils :

- qui permettent la récolte optimale des informations nécessaires à ses missions de contrôle ;
- qui permettent l'analyse des informations reçues ;
- qui favorisent la collaboration avec l'ensemble des intervenants qui gravitent autour des jeunes, à savoir, l'école, la famille, les partenaires de l'aide sociale générale et spécialisée, la justice, etc., dans le respect de la déontologie et des missions propres à chacun.

Le tout en vue d'aider ces jeunes à retrouver le chemin de l'école et afin de soutenir leurs responsables légaux dans l'exécution de leurs obligations.

Signalement au service de l'aide à la jeunesse

Précédemment, dans l'enseignement secondaire, le service de l'aide à la jeunesse devait être informé de toutes les situations d'absentéisme scolaire de mineurs ayant dépassé les 20 demi-journées d'absence injustifiée.

Actuellement, le chef d'établissement ne doit plus signaler au service de l'aide à la jeunesse que les mineurs en situation de danger, notamment en cas d'absentéisme scolaire suspect. Le décret du 15 décembre 2006 renforçant le dispositif des "services d'accrochage scolaire" et portant diverses mesures en matière de règles de vie collective au sein des établissements scolaires prévoit cette nouvelle disposition.

Comme pré requis à cette collaboration, le chef d'établissement définit avec le conseiller de l'aide à la jeunesse les modalités de communication et de motivation de signalement de ces élèves mineurs.

Le chef d'établissement et le conseiller de l'aide à la jeunesse peuvent par exemple convenir de modèles de formulaires³⁵ de signalement de ces élèves mineurs par le chef d'établissement au conseiller de l'aide à la jeunesse et de réponse de celui-ci.

Dans le cas où le chef d'établissement utilise un formulaire, il lui est conseillé de demander au CPMS et/ou au service de promotion de la santé à l'école de compléter eux-mêmes les parties qui leur sont réservées.

³³ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

³⁴ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

³⁵ Un modèle de formulaire de signalement de l'élève mineur par le chef d'établissement au conseiller de l'Aide à la Jeunesse est proposé en annexe 5 ;

Quelles sont les situations qui doivent être signalées par le chef d'établissement au conseiller?

Le chef d'établissement collabore avec le secteur de l'aide à la jeunesse³⁶ quand il constate, notamment en cas d'absentéisme scolaire suspect :

- soit qu'un élève mineur est en difficulté ;
- soit que la santé ou la sécurité d'un élève mineur sont en danger ;
- soit que les conditions d'éducation d'un élève mineur sont compromises par son comportement, celui de sa famille ou de ses familiers.

Le chef d'établissement signale alors les coordonnées de cet élève mineur au conseiller de l'Aide à la Jeunesse sur base du formulaire³⁷ prévu à cet effet.

Pour que le conseiller de l'aide à la jeunesse puisse agir efficacement, il conviendra que le chef d'établissement indique, d'une part, tout ce qui a déjà été entrepris par l'école face à la situation de l'élève mineur et de ses éventuelles absences et, d'autre part, les éléments qui font craindre que l'élève mineur est en danger physique ou psychologique ou qu'il est confronté à des difficultés graves.

Démarches avec d'autres intervenants scolaires de la DGEO

Dans le traitement de situations individuelles et lorsqu'il l'estime nécessaire, le chef d'établissement peut, outre l'intervention du CPMS³⁸, demander auprès de la direction générale de l'enseignement obligatoire, le concours de personnes extérieures à l'école en vue de recevoir une aide à la remobilisation scolaire de l'élève, à la gestion de conflits, d'actes de violence, d'assuétudes, etc. Il s'agit :

Des services de la médiation scolaire en Région wallonne ou en Région bruxelloise³⁹ ;
Du service des équipes mobiles⁴⁰.

Les services de la médiation scolaire en Région wallonne et en Région bruxelloise :
Leur mission est de prévenir la violence, de prévenir le décrochage scolaire en favorisant, en conservant, en rétablissant le climat de confiance dans les relations entre les élèves, ses parents⁴¹, s'il est mineur et l'équipe pédagogique.

Ils interviennent dans l'enseignement secondaire ordinaire à la demande de tout un chacun : une direction, un enseignant, éducateur, élève, un élève et/ou sa famille, un service extérieur,...

Ils interviennent au niveau de l'enseignement fondamental ordinaire, lorsque des circonstances exceptionnelles, reconnues comme telles par le Gouvernement, après avis de la direction générale de l'enseignement obligatoire, nécessitent l'intervention d'une personne extérieure à l'école, à la demande du chef d'établissement dans l'enseignement organisé par la Communauté française ou du pouvoir organisateur dans l'enseignement subventionné.

Les actions se mènent prioritairement dans les établissements en Discrimination Positive.

³⁶ Voir la Circulaire n°28 du 12 janvier 2000 relative à la complémentarité entre le secteur de l'Enseignement et le secteur de l'Aide à la Jeunesse ;

³⁷ Un modèle de formulaire de signalement de l'élève mineur par le chef d'établissement au conseiller de l'Aide à la Jeunesse est proposé en annexe 5 ;

³⁸ Arrêté royal du 13 août 1962 organique des centres psycho-médico-sociaux ;

³⁹ Décret du 30 juin 1998 visant à assurer à tous les élèves des chances égales d'émancipation sociale, notamment par la mise en œuvre de discriminations positives, chapitre 5 et Carnet d'accompagnement des médiateurs scolaires de la Communauté française, février 2005 ;

⁴⁰ Voir la circulaire du 19 novembre 2004 « Equipes mobiles susceptibles d'intervenir au sein des établissements scolaires concernés par un phénomène de violence ou de décrochage scolaire » ;

⁴¹ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

Le service de la médiation scolaire en Région wallonne intervient sur tout le territoire de la Région wallonne et ses intervenants sont externes : les médiateurs couvrent une zone géographique déterminée et interviennent individuellement ou en groupe dans les établissements scolaires sans y être attachés.

Le Service de la médiation scolaire en Région bruxelloise intervient sur le territoire de la Région bruxelloise et ses intervenants sont internes : les médiateurs sont présents dans les établissements scolaires tout au long de l'année.

Les équipes mobiles :

Leur mission est d'agir pour un élève en situation de crise, d'agir de manière préventive afin d'éviter des tensions prévisibles, d'agir pour la reprise du dialogue au sein d'un établissement qui a connu une situation de crise, d'offrir des actions de sensibilisations à la gestion des conflits.

Les équipes mobiles peuvent être appelées par le chef d'établissement dans l'enseignement organisé par la Communauté française et par le pouvoir organisateur dans l'enseignement subventionné.

Elles interviennent dans l'enseignement fondamental ordinaire, l'enseignement secondaire ordinaire et l'enseignement spécialisé. Les intervenants sont externes et les interventions sont gérées le plus souvent par au moins deux agents.

4.1 Statistiques en matière d'absentéisme scolaire

Absentéisme scolaire

Répartition des dossiers d'absentéisme par arrondissement Judicaire

Année scolaire 2007-2008

Arrondissement judiciaire	Ordinaire		Total Ordinaire	Spécialisé		Total Spécialisé	Total général
	Primaire	Secondaire		Primaire	Secondaire		
ARLON	46	80	126	5	4	9	135
BRUXELLES	1631	880	2511	83	36	119	2630
CHARLEROI	1311	630	1941	176	161	337	2278
DINANT	167	53	220	19	3	22	242
HUY	69	55	124	21	20	41	165
LIEGE	464	417	881	76	44	120	1001
MARCHE-EN-FAMENNE	64	37	101	5	8	13	114
MONS	1336	402	1738	50	66	116	1854
NAMUR	133	208	341	12	30	42	383
NEUFCHATEAU	25	32	57	5	0	5	62
NIVELLES	151	82	233	0	24	24	257
TOURNAI	174	178	352	19	18	37	389
VERVIERS	145	70	215	32	10	42	257
Total	5716	3124	8840	503	424	927	9767

Entre le secteur de l'enseignement et le secteur de l'aide à la jeunesse : les services d'accrochages scolaires⁴² (SAS)

Sous certaines conditions, un mineur en âge d'obligation scolaire peut être temporairement accueilli par un service d'accrochage scolaire⁴³, dont la prise en charge répond à l'obligation scolaire.

Un mineur exclu de son établissement scolaire ou en situation de crise⁴⁴ peut être orienté par l'intermédiaire de ses parents⁴⁵ vers un service d'accrochage scolaire, sur base volontaire de ces derniers et du mineur.

Pour déceler une situation de crise, le chef d'établissement peut s'appuyer sur l'observation de plusieurs critères :

- la durée du décrochage scolaire du jeune ;
- la gravité de la détresse du jeune ;
- le sentiment d'impuissance de l'ensemble de l'équipe éducative et ce malgré les actions des intervenants.

D'initiative, le mineur, ses parents⁴⁶ peuvent s'adresser à un service d'accrochage scolaire afin que le mineur y soit pris en charge.

La prise en charge d'un mineur par un service d'accrochage scolaire satisfait pleinement à l'obligation scolaire, c'est une aide sociale, éducative et pédagogique, qui consiste en l'accueil en journée et, le cas échéant, en une aide et un accompagnement dans le milieu familial.

Par aide sociale, éducative et pédagogique, on entend toute forme d'aide ou d'action permettant d'améliorer les conditions de développement et d'apprentissage de ces mineurs lorsqu'elles sont compromises soit par le comportement du mineur, soit par les difficultés que rencontrent les parents⁴⁷ du mineur pour exécuter leurs obligations parentales.

Le service d'accrochage scolaire cherche à faire émerger les difficultés spécifiques de chaque mineur et développe des outils permettant de trouver des solutions à ses différentes difficultés, il a pour objectif la reprise de la scolarité du mineur, dans les meilleurs délais et dans les meilleures conditions possibles.

Durant cette prise en charge, le service d'accrochage scolaire veille à organiser un partenariat avec l'établissement d'enseignement du mineur (par ex. : fréquenté avant ou après la prise en charge) ou tout autre établissement scolaire afin qu'il puisse continuer son apprentissage.

Le partenariat peut notamment porter sur la fourniture de documents pédagogiques ou sur l'intervention de membres du personnel enseignant et auxiliaire d'éducation dans le cadre des activités mises en place par le service d'accrochage scolaire.

⁴² Décret du 15 décembre 2006 renforçant le dispositif des « services d'accrochage scolaire » et portant diverses mesures en matière de règles de vie collective au sein des établissements scolaires ;

⁴³ Pour les coordonnées des services d'accrochage scolaire en Communauté française, voir annexe 1, page 44 ;

⁴⁴ Décret du 30 juin 1998 visant à assurer à tous les élèves des chances égales d'émancipation sociale, notamment par la mise en œuvre de discriminations positives, articles 30, 31 ou 31 bis ;

⁴⁵ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

⁴⁶ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

⁴⁷ Ou la personne investie de l'autorité parentale ou la personne qui assume la garde en fait du mineur ;

Des bilans⁴⁸ sont transmis par le service d'accrochage scolaire aux partenaires impliqués, dont l'établissement scolaire concerné, pendant la prise en charge du mineur.

Ces bilans sont, au moins, au nombre de deux :

- un premier bilan dans le mois ou les deux mois qui suivent la date de prise en charge du mineur ;
- un second bilan avant le retour du mineur au sein d'un établissement d'enseignement ou d'une autre structure de formation.

La fin de l'accompagnement du mineur par le service d'accrochage scolaire est, sans préjudice des dispositions légales, déterminée par l'acquisition d'attitudes et de comportements permettant au mineur de reprendre adéquatement sa scolarité.

Le chef d'établissement, à la demande du mineur et de sa famille, peut faire appel au CPMS et aux médiateurs scolaires afin d'accompagner le mineur et sa famille lors de son retour à l'école.

Dans l'enseignement secondaire ordinaire et spécialisé de forme 4, le chef d'établissement qui réintègre un élève après son passage dans un SAS doit faire une demande de dérogation, conformément à l'article 56, 2° de l'arrêté royal du 29 juin 1984, à l'administration (dérogation à l'obligation d'avoir suivi effectivement et assidûment tous les cours et exercices d'une année d'étude déterminée). Sans cette dérogation, l'élève ne pourra pas prétendre à la sanction des études.

⁴⁸ Décret du 15 décembre 2006 renforçant le dispositif des « services d'accrochage scolaire » et portant diverses mesures en matière de règles de vie collective au sein des établissements scolaires ;

5. Buitengewoon onderwijs

Het buitengewoon basisonderwijs richt zich tot kinderen met een handicap.

Het is ingedeeld in verschillende types:

- [type 1](#): voor kinderen met een licht mentale handicap
- [type 2](#): voor kinderen met een matig of ernstig mentale handicap
- [type 3](#): voor kinderen met ernstige emotionele en/of gedragsproblemen
- [type 4](#): voor kinderen met een fysieke (= lichamelijke) handicap
- [type 5](#): voor kinderen die opgenomen zijn in een ziekenhuis of op medische gronden verblijven in een preventorium
- [type 6](#): voor kinderen met een visuele handicap
- [type 7](#): voor kinderen met een auditieve handicap
- [type 8](#): voor kinderen met ernstige leerstoornissen

Binnen het buitengewoon basisonderwijs vindt u lagere scholen en basisscholen (dit zijn scholen die zowel kleuter- als lager onderwijs inrichten). Voor type 1 en type 8 bestaat geen kleuteronderwijs.

Het buitengewoon secundair onderwijs richt zich tot jongeren van 13 tot 21 jaar met een handicap of met leer- of opvoedingsmoeilijkheden.

De structuur van het buitengewoon secundair onderwijs bestaat uit **4 opleidingsvormen**. Binnen elke opleidingsvorm kan men leerlingen uit verschillende types samenbrengen. Er zijn **7 types**:

- [type 1](#): voor jongeren met een licht mentale handicap
- [type 2](#): voor jongeren met een matig of ernstig mentale handicap
- [type 3](#): voor jongeren met karakteriële stoornissen
- [type 4](#): voor jongeren met een fysieke (= lichamelijke) handicap
- [type 5](#): voor langdurig zieke jongeren
- [type 6](#): voor jongeren met een visuele handicap

[type 7](#): voor jongeren met een auditieve handicap